

Update beoordeling stages Lerarenopleiding 24 april 2020

Aanleiding

Het kabinet maakte deze week bekend dat de scholen voor voortgezet onderwijs in ieder geval tot 1 juni gesloten blijven. Of er na die datum fysiek onderwijs kan worden gegeven en zo ja, in welke vorm is nog onduidelijk.

Het ontbreken van fysiek gegeven lessen heeft invloed op de manier waarop studenten het bekwaamheidsdossier kunnen invullen. Studenten doen door het geven van afstandsonderwijs op een andere manier leerervaringen op. Het contact met leerlingen, medestudenten en begeleiders verloopt nu anders. De manier waarop lesobservaties plaatsvinden en wat we kunnen observeren verandert ook.

De Lerarenopleiding wil daarom in deze notitie aan studenten en opleiders handvatten aanreiken om een juiste beoordeling van de ontwikkeling van de student mogelijk te maken. **Let op:** deze notitie is nadrukkelijk niet bedoeld als checklist.

In deze notitie gaan we uit van de berichtgeving van de Examencommissie van 2 april jl. Daarin is aangegeven dat de leerdoelen van studieonderdelen en de bekwaamheden uit het beoordelingsformulier Masterstages centraal blijven staan. Daarnaast heeft de Examencommissie aangegeven dat de wijze van het behalen van de leerdoelen of bekwaamheden uit het beoordelingsformulier Masterstages in deze situatie minder van belang is.

Stap 1: Inrichten bekwaamheidsdossier

Uit de inventarisatie onder studenten blijkt dat veel studenten, met name in Masterstage 2 en 3, bijdragen aan het vormgeven van afstandsonderwijs. Dit afstandsonderwijs wordt op verschillende manieren georganiseerd, waardoor lesobservaties in veel gevallen niet alle bekwaamheden kunnen onderbouwen. Dit vraagt om een andere manier van dossieropbouw door de student. Dit dossier is samen met het beoordelingsgesprek een belangrijk onderdeel waarop de beoordeling van de stages gebaseerd is. Daarnaast is goed overleg tussen schoolopleider, vakcoach en tutor van groot belang in deze periode.

Het dossier bestaat normaal gesproken voor een groot deel uit lesobservaties door de vakcoach, schoolopleider en vakdidacticus of tutor. Doordat fysieke lesobservaties nu niet altijd mogelijk zijn, maar ook omdat met lesobservaties niet alle domeinen onderbouwd kunnen worden, zijn andere voorbeelden die de bekwaamheden kunnen onderbouwen ook toegestaan.

Een uitzondering hierop vormen de domeinen Communicatie en Pedagogisch Klimaat. De bekwaamheid in deze domeinen kan alleen aangetoond worden in fysiek gegeven lessen. Dat betekent dat studenten uit MS1 en MS2 die nog onvoldoende gelegenheid hebben gehad om aan te tonen bekwaam te zijn in deze domeinen op deze onderdelen moeten wachten tot fysieke lessen weer mogelijk zijn. Zij kunnen wel verder werken aan hun ontwikkeling in de overige domeinen.

Aan de volgende zaken kan gedacht worden als aanvulling op of alternatief voor de lesobservaties van fysieke lessen:

- Schriftelijke feedback door vakcoach of schoolopleider
- Opgenomen of schriftelijke feedback door leerlingen

- Observaties (gedeeltelijk ingevuld observatieformulier of een observatie in woorden) van afstandsonderwijs (zie hiervoor de handreiking lesobservaties in de bijlage)
- Mailcontact met collega's, leerlingen en/of ouders
- Reflectie door student
- Resultaten uit de leerlingvragenlijst
- Andersoortige illustratieve items die de ontwikkeling aantonen

Let op: denk er bij het vastleggen van feedback door leerlingen, ouders of collega's om dat je voldoet aan de eisen rondom de AVG. Dat betekent dat je informatie zo mogelijk anonimiseert. Kan dit niet, dan moet je de leerlingen (of, als die jonger dan 16 zijn, de ouders) om toestemming vragen.

De voorbeelden die de student aandraagt moeten de domeinen in de bekwaamheidsgebieden dekken (lesorganisatie, instructie en uitleg, activeren enz) zodat de beoordelaar op basis van deze items, de beoordeling door de vakcoach en schoolopleider en het verslag van de student voldoende informatie heeft om een beoordelingsgesprek te voeren dat kan leiden tot een beoordeling.

Zoals de Examencommissie op 2 april heeft aangegeven hoeft niet iedere indicator afzonderlijk beoordeeld te worden. Ieder domein moet wel als voldoende beoordeeld kunnen worden. Dat vraagt dus om voorbeelden die de verschillende gebieden dekken. Daarbij geldt dat per fase van de stage andere aspecten in een domein beoordeeld worden. Van een student in Masterstage 3 worden andere aspecten beoordeeld dan de student uit Masterstage 1 of 2. Zie hiervoor het beoordelingsformulier.

Daarnaast blijft het verplicht om een beoordelingsformulier van de vakcoach (en schoolopleider) lesobservatie door de vakdidacticus (eventueel van afstandsonderwijs) (Masterstage 2 en 3) of tutor (Masterstage 1) en het verslag aan het bekwaamheidsdossier toe te voegen.

Stap 2: Student levert bekwaamheidsdossier op

Nadat de student heeft aangegeven dat het bekwaamheidsdossier voldoende voorbeelden bevat, gaat de tutor in overleg met de schoolopleider en vakcoach of de voorbeelden een representatief beeld geven van de student.

Stap 3: De tutor beslist in samenspraak met de begeleiders of er over gegaan kan worden tot een beoordeling

Voordat overgegaan kan worden tot het plannen van een beoordelingsgesprek moet duidelijk zijn of de student voldoende voorbeelden heeft verzameld, de voorbeelden illustratief zijn voor de doorgemaakte ontwikkeling binnen de verschillende domeinen, de voorbeelden relevant zijn voor de domeinen en of de voorbeelden geloofwaardig zijn

Indien alle partijen van mening zijn dat het bekwaamheidsdossier de voortgang van de student voldoende inzichtelijk maakt kan het beoordelingsgesprek gevoerd worden. In geval van twijfel kan het dossier voorgelegd worden aan de stagecoördinator die dit bespreekt met de directeur onderwijs. Zij adviseren de tutor rondom de beoordeling van de stage. Als de tutor onvoldoende informatie heeft om een correcte beoordeling uit te voeren zal een student aanvullende bewijslast moeten verzamelen.

Bijlage 1: Observatie en beoordeling van afstandsonderwijs bij Masterstage 3: handreiking voor vakdidactici en coaches

Context

In deze tijd van afstandsonderwijs verandert niet alleen de manier waarop onderwijs gegeven wordt en leerlingen leren, maar ook de manier waarop wij als opleiders en begeleiders observeren hoe dat gebeurt. De reguliere lesobservatie door de vakdidacticus en/of de coach (het live observeren van een les terwijl de observator in de klas aanwezig is) zal de komende periode eerder uitzondering dan regel zijn. De Examencommissie heeft aangegeven dat de reguliere lesobservaties in Masterstage 3 nu een alternatieve vorm kunnen hebben van een observatie van een (opname van een) online les, en als dat niet mogelijk is, schriftelijke feedback op een schriftelijke lesvoorbereiding.¹

In dit 'inspiratiedocument' werken we de mogelijkheden van de alternatieven voor de reguliere lesobservatie door de vakdidacticus en/of coach nader uit. Dit doen we in lijn met de formulering van de examencommissie. We proberen vakdidactici en coaches en hun studenten d.m.v. deze notitie te laten zien dat er, ondanks het ontbreken van de reguliere lesobservatie, legio situaties denkbaar zijn die het voor studenten mogelijk maken om te laten zien wat ze in hun mars hebben als het gaat om het voorbereiden, verzorgen en evalueren van onderwijs. En dat vakdidactici en coaches in dergelijke situaties op verschillende wijzen kunnen kijken naar (en oordelen over) de kwaliteit van dat onderwijs en de rol van de student er daarbij.

Wat we hier beschrijven is geen wet- en regelgeving. Het gaat veeleer om het schetsen van mogelijkheden waarbinnen veel beweging mogelijk is. We willen daarmee vakdidactici/coaches en studenten op ideeën brengen en laten zien dat er veel mogelijk is, terwijl we toch de doelstellingen van MS3 voor ogen houden en transparant en geloofwaardig te werk kunnen gaan bij het verzamelen van 'bewijsmateriaal' en het daarover uitspreken van kwaliteitsoordelen. Met het oog op dat laatste is het van belang dat we het onderling eens zijn over 'de minimum-situatie': niet alles telt als online- of afstandsonderwijs. Verder is het van belang dat observatoren zich bedienen van een handelingswijze die systematisch is en die leidt tot gerichte observatie in het licht van het bereiken/beoordelen van de doelstellingen. We geven daartoe verderop in deze notitie een handelingsrichtlijn.

Online- of afstandsonderwijs: een plaatsbepaling

Het online-, of beter afstandsonderwijs van onze studenten kent op dit moment verschillende vormen. Zo zijn er studenten die online lessen geven volgens een vast rooster, en er zijn studenten die opdrachten klaarzetten voor hun leerlingen en deze van feedback voorzien. Sommige van onze studenten geven hoorcolleges aan een hele jaarlaag, anderen werken met kleine groepen die werken aan een project of werkstuk. Er zijn zelfs studenten die wat dit betreft een trekkersrol vervullen binnen hun sectie. Stuk voor stuk zijn dat activiteiten die waardering verdienen in de letterlijke zin. Ze zijn in principe zichtbaar en beoordeelbaar door de vakdidacticus in het kader van de (vakdidactische) doelstellingen van MS3).

Synchrone en asynchrone vormen van afstandsonderwijs

We bieden hier enkele handvatten en uitgangspunten voor het doen van lesobservaties tijdens onderwijs op afstand, met de focus op de studenten in Masterstage 3. We maken hier onderscheid tussen *synchrone*- en *asynchrone* leeractiviteiten. Synchrone activiteiten vinden online plaats, daarbij

¹ Uit de mail aan studenten van de examencommissie, d.d. 2 april 2020: "De verplichte lesobservatie van een vakdidacticus kan, afhankelijk van desituatie, bestaan uit (1) een observatie van een op video opgenomen les, of (2) het observeren van een online les. Indien deze opties niet mogelijk zijn, kan de vakdidacticus ook feedback geven op een schriftelijk voorbereide (online) les.

zijn de leerlingen en de docent gelijktijdig aanwezig in een digitale omgeving. Asynchrone leeractiviteiten vinden ook (gedeeltelijk) plaats in een digitale omgeving, maar deze worden door de leerlingen uitgevoerd op een zelfgekozen moment, zonder de online aanwezigheid van de docent.

Voorbeelden van de synchrone activiteiten zijn online lessen binnen bijvoorbeeld Microsoft Teams, Google Meet of een ander platform. In deze lessen geeft de docent bijvoorbeeld uitleg met behulp van een Powerpoint, of met een van school meegenomen whiteboard, of gewoon als pratend hoofd in beeld. Leerlingen kunnen wel/niet de camera aan hebben, ze kunnen wel/niet mondeling reageren, en ze kunnen wel/niet via de chat reageren. Soms kunnen ze in kleinere groepen uiteen die met elkaar aan de slag gaan met een bepaalde opdracht. Ook kan er een poll worden gedaan, soms binnen dezelfde online omgeving, of door een andere digitale tool te gebruiken. De synchrone lessen kunnen ook vragenuurtjes zijn, waarbij de docent online is en beschikbaar is om vragen van leerlingen over opgegeven opdrachten en de leerinhoud te beantwoorden. Deze online lessen zijn op te nemen of live te volgen door een observator. In deze synchrone lessen zijn veel dingen te observeren, maar niet alles is altijd zichtbaar zoals dat in een fysieke les te observeren is.

De asynchrone activiteiten zijn bijvoorbeeld ingesproken Powerpoints, opgenomen filmpjes met uitleg, video's die in EDPuzzle zijn voorzien van vragen, opdrachten die thuis worden uitgevoerd en ingeleverd moeten worden bij de docent, die ze vervolgens van feedback voorziet. Het kunnen ook de opdrachten in de online omgeving van de lesmethode zijn, waar de docent een overzicht heeft van de voortgang van de leerlingen, en deze gebruikt om de leerlingen extra uitdaging of extra ondersteuning te geven. De directe interactie tussen de docent en de gehele klas ontbreekt, maar andere vormen van interactie kunnen wel zichtbaar zijn.

De lesobservatie: een handelingsrichtlijn voor het observeren van afstandsonderwijs

Om goed te kunnen "observeren" hoe de student de les geeft (onderwijs verzorgt), moeten we nu meer doen dan met een lesvoorbereiding in de hand een klaslokaal binnenlopen. De lesobservatie (ook voor afstandsonderwijs) kan grofweg uit de volgende fasen (blijven) bestaan:

1. Voorafgaand aan de observatie ontvangt de observator het lesvoorbereidingsformulier en andere documenten die bij de les gebruikt worden (bijv. Powerpoint, instructiefilmpje, opdrachten, advance organizers).

De student levert daarnaast **zelf** de stukken aan die volgens haar/hem passend zijn bij de indicatoren voor Masterstage 3. Zie verderop voor voorbeelden van synchrone en asynchrone activiteiten bij de verschillende indicatoren.

Voor indicatoren die niet in deze les zichtbaar zijn, schrijft de student een korte toelichting over hoe hij/zij hiermee omgaat in andere lessen op afstand, in de vorm van een reflectie op zijn/haar ervaringen.

2. De observator woont de online les bij², bekijkt een opname van een online les, bestudeert de door de student aangeleverde stukken en vult het lesobservatieformulier voor zover nu al mogelijk in.
3. De observator en student voeren een nagesprek, waarbij de observator vooral door kan vragen naar waarom bepaalde keuzes zijn gemaakt. Observaties worden ook nu niet alleen uitgevoerd ten behoeve van de stagebeoordeling, maar ook (formatief) ter bevordering van ontwikkeling van de student.

² Het bijwonen van online lessen is niet op alle scholen zomaar mogelijk – laat de student uitzoeken of dit kan.

4. De observator vult het volledige lesobservatieformulier zoals gebruikelijk in. Voor indicatoren die je niet waarneemt in de synchrone en asynchrone activiteiten, en die niet mogelijk en niet noodzakelijk waren vul je **nvt** in. De niet-zichtbare indicatoren kunnen ook niet geobserveerd zijn omdat er geen aandacht aan is besteed, waar dat wel mogelijk en zinvol was geweest, dan vul je een 1 in. Ze zouden wellicht met een aanpassing van de les of door het inzetten van een specifieke tool wel zichtbaar kunnen worden, dat helpt de student verder in zijn/haar ontwikkeling.

We stellen voor dat observatoren deze (of een vergelijkbare) fasering als handelingsrichtlijn nemen, opdat de 'observatie' gericht kan worden ingezet in het licht van het bereiken en beoordelen van de doelstellingen.

De doelen voor Masterstage 3 moeten zoveel mogelijk zichtbaar worden in de lessen op afstand.

Ter inspiratie

Vormen van afstandsonderwijs waarbij de Masterstage 3 indicatoren zichtbaar kunnen zijn

Per Masterstage 3-indicator vind je hier voorbeelden van hoe dit zichtbaar kan worden gemaakt. Dit is nadrukkelijk niet bedoeld als checklist om de indicatoren af te kunnen vinden, maar dient ter inspiratie. Vul vooral aan als je andere voorbeelden hebt.

11... zorgt voor wederzijds respect
12... signaleert en benoemt groepsprocessen
13... stimuleert leerlingen tot sociaal verantwoordelijk gedrag

Deze indicatoren zijn in het afstandsonderwijs minder eenvoudig te zien dan in fysieke lessen. Je zou kunnen denken aan:

- Tijdens een online les de chat goed modereren zodat er geen ongewenste teksten worden gedeeld, of persoonlijke beledigingen. Ingrijpen bij grensoverschrijdend gedrag.
- Stimuleren om elkaar te helpen – bijvoorbeeld de minder digitaal vaardige leerlingen die hulp krijgen van een klasgenoot.
- Gesprek met student over bijvoorbeeld hoe je interactie hebt in email, whatsapp, andere vormen van communicatie op afstand, over sociaal verantwoordelijk gedrag, en over groepsprocessen tijdens deze vorm van onderwijs (camera wel/niet aan tijdens les, welke vormen van interactie)

20...gaat functioneel met huiswerk om
21... maakt doelmatig gebruik van beschikbare digitale leermaterialen en -middelen

- Planningen in de ELO zetten
- Inzetten van een Padlet om vragen te inventariseren of discussie te genereren
- Opdrachten in laten leveren en deze van feedback voorzien
- In de online omgeving van de lesmethode bijhouden of leerlingen op schema liggen
- Doelmatig gebruik van digitale leermiddelen lijkt nu natuurlijk een inkoppertje, maar tijdens de bespreking van de les is het extra boeiend om hier dieper op in te gaan: waarom kies je bepaalde tools? Hoe sluiten deze aan bij de doelen die je met deze les hebt? Welke vakdidactische overwegingen speelden mee in de keuze voor de tools?

28... gaat na of leerlingen de uitleg begrepen hebben

29... laat de relevantie van de stof zien

- De vragen in EDPuzzle gebruiken om te checken of leerlingen het begrepen hebben
- Tijdens een online les Kahoot, Mentimeter, Nearpod, Prowise, Lessonup gebruiken voor een poll
- De leerlingen een exit-ticket in laten vullen op Padlet of binnen Lessonup
- Een gesprekje met leerlingen na de les
- In uitleg en de opdrachten de relevantie van de stof duidelijk maken (niet anders dan anders)

33... verduidelijkt de lesdoelen

- Ook in lessen op afstand blijft dit natuurlijk belangrijk – de lesdoelen kunnen in een powerpoint worden opgenomen, bovenaan een lesbrieft worden gezet, bij de opdrachten die leerlingen maken, in een uitlegfilmpje worden geëxpliciteerd.

35... zorgt voor interactieve uitleg

36... bevordert het toepassen van het geleerde

- Tijdens een online les geeft de docent beurten.
- Leerlingen stellen vragen in de chat tijdens een online les
- Leerlingen overleggen in break-out groups/kanalen met elkaar over de uitleg, maken een gezamenlijke samenvatting, leggen aan elkaar in eigen woorden uit wat de docent heeft uitgelegd
- Tijdens een uitlegfilmpje beantwoorden leerlingen vragen die de docent later weer bekijkt
- In Lessonup beantwoorden leerlingen vragen tijdens de les, de antwoorden verschijnen op het “bord” en de docent kan direct reageren
- In een google-form geeft de docent schriftelijke uitleg waar leerlingen in het formulier gerichte vragen over beantwoorden, of aangeven wat zij nog niet begrijpen
- Tijdens een online vragenuurtje stellen leerlingen specifieke vragen over de uitleg

**rijksuniversiteit
groningen**

faculteit gedrags- en
maatschappijwetenschappen

lerarenopleiding

Extra indicatoren

De onderstaande indicatoren zijn niet verplicht voor masterstage 3, maar blijven relevant voor goed onderwijs. Ook hier zijn manieren voor te bedenken om ze zichtbaar te maken.

37... moedigt kritisch denken van leerlingen aan

38... leert leerlingen complexe problemen te vereenvoudigen

39... vraagt leerlingen na te denken over leerstrategieën

- Leerlingen laten reflecteren over de nieuwe werkwijze (wat gebeurt er doordat jullie in online-methode werken?)
- Het laten uitwerken van opdrachten die kritisch denken stimuleren
- Leerlingen geven zelf aan waar zij uitleg over willen tijdens de online les

40... gaat na of de lesdoelen worden bereikt

41... stemt de uitleg af op relevante verschillen tussen leerlingen

42... stemt verwerking van leerstof af op verschillen tussen leerlingen

- Go Formative gebruiken om leerlingen vragen te laten beantwoorden om te kijken of de leerdoelen worden bereikt
- Op basis van de online omgeving van de lesmethode bepalen welke leerroute leerlingen volgen
- Leerlingen in gedifferentieerde groepen in breakout rooms samen laten werken aan opdrachten
- Groepjes leerlingen extra uitleg geven
- In Learnbeat opdrachten klaarzetten die leerlingen maken, en als docent volgen hoe de individuele leerlingen het doen om zo zicht te krijgen op het leerproces

43... De leerlingen zijn betrokken bij de les

44... De leerlingen tonen zich geïnteresseerd

45... De leerlingen zijn actief op leren gericht

- In online lessen stellen leerlingen vragen aan de docent
- Leerlingen reageren in de chat inhoudelijk op elkaar, beantwoorden vragen van peers
- Leerlingen hebben hun opdrachten op tijd klaar en netjes uitgewerkt, dit is te volgen in de online omgeving/team/

**rijksuniversiteit
groningen**

**faculteit gedrags- en
maatschappijwetenschappen**

lerarenopleiding

- Leerlingen sturen mails met inhoudelijke vragen
- De docent stelt de klas evaluatie-vragen na de les, de leerlingen geven feedback op de les